

شهر الکترونیک از چند نگاه

توسعه شهرهای الکترونیکی در جهان با سرعت به پیش می‌رود و فرصت‌های بسیاری را برای محیط‌های زندگی، کار و تفریح مردم به وجود آورده است. شهرهای الکترونیکی در یک جامعه اطلاعاتی بستری را فراهم می‌کند تا مردم وارد هزاره سوم شده و تجربیات جدیدی را در زندگی آغاز کنند. الکترونیکی کردن شهرها در ایران نیز از مسایل مطرح برای سازمان‌های ذی‌ربط و شهروندان ایرانی است.

مجله منظر، با همکاری مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران موضوع شهر الکترونیک را در مورد بررسی قرار داده است. در این راستا این مجله از متخصصان این حوزه در خواست پاسخگویی به سه سؤال مشترک در قالب یک میزگرد، که البته به علت تداخل برنامه مدعوین و کمبود وقت به صورت غیرحضورى برگزار شده، داشته است. سؤالات مطرح شده به همراه شرح نظرات کارشناسان در ذیل آمده است :

سؤال: با توجه به حیاتی بودن تحقق شهر الکترونیک در ایران و نیاز به برنامه‌ریزی و اجرای این مفهوم در شهر، اولین اقدامات عملی در تحقق شهر الکترونیک و مراحل برنامه‌ریزی آن چیست؟

نصرت‌الله جهانگرد: اگر مجموع فعالیت‌های زندگی در هر شهر را در ۴ دسته کلی زیر تقسیم کنیم، می‌توانیم تصور از شهر الکترونیک را از جنبه‌های ذکر شده بهتر ترسیم سازیم:

۱. کار و اشتغال
۲. آموزش و تحصیلات
۳. تفریحات و اوقات فراغت
۴. اقامت و سکونت

منظور از شهر الکترونیک، عرضه خدمات مختلف جنبه‌های ذکر شده با کمک و بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات به صورت حضوری و غیرحضوری است که این امر باید باعث ۴ مشخصه ذیل شود:

۱. تحقق ارزان‌تر فعالیت
۲. اجرا و عرضه سریع‌تر و بهتر فعالیت‌ها
۳. تنوع خدمات مربوطه از جنبه‌های مختلف
۴. سهولت دسترسی وسیع‌تر و عام همه اعضای جامعه به خدمات مورد نظر

از سوی دیگر واقعیت یافتن کاربرد این خدمات در زندگی و فعالیت جاری روزانه مردم یک شهر، مستلزم حل و فصل اقدامات اصولی زیر است:

۱. وجود و برقراری امکانات و شبکه دسترسی به خدمات الکترونیکی به طور مناسب در سطح گسترده و پوشش کامل نقاط شهر اعم از تجاری-اداری، آموزشی، تفریحی و مسکونی.

۲. آشنایی عموم شهروندان و کاربران با نحوه استفاده از این ابزار و امکانات.

۳. پشتیبانی مرتب، مستمر، متعهدانه و به‌هنگام از عرضه خدمات در محیط الکترونیکی و شبکه‌ای.

۴. وجود امنیت از جنبه‌های مختلف برای حفظ حقوق خصوصی کاربران و حقوق عمومی جامعه، پایداری و استمرار قواعد عرضه خدمات الکترونیکی و شبکه‌ای که موجب جلب اعتماد جامعه در بهره‌گیری از فرصت‌های یادشده می‌شود.

با اذعان به نکات یاد شده توجه می‌شود که تحقق شهر الکترونیک یک امر تدریجی و رشدیابنده بوده و البته کاملاً پویا و پیوسته خواهد بود. با ایجاد امکانات زیرساختی و تمهید مقدمات نهادی و اجرایی به تدریج همه بخش‌ها به این قلمرو وارد شده و مردم نیز با بهره‌گیری روزافزون زمینه تداوم آن را مسجل می‌کنند.

به طور نمونه امروزه استفاده از انواع کارت‌های الکترونیکی بانکی برای انجام معاملات و

سیداحمد معتمدی، استاد
دانشکده الکترونیک دانشگاه
صنعتی امیر کبیر، وزیر اسبق
ارتباطات.

motamedi@aut.ac.ir

نصرت‌الله جهانگرد، عضو هیئت
علمی مرکز مخابرات ایران.
Jahangard@takfa.ir

مسعود داوری‌نژاد، معاون
اسبق وزیر ارتباطات.
davarinejad@dpi.ir

رسول کشتپور، کارشناس
مسایل شهری.
R_keshnaji@yahoo.com

است امور اجرایی در آن مورد توجه بیشتری قرار می‌گیرد.

با مقدمه‌ای که به آن اشاره شد می‌توانیم این نتیجه را بگیریم که با توجه به اینکه شهر تهران جزو کلان‌شهرها و پایتخت ایران است، انتظار می‌رود که بیشتر امور الکترونیک در این شهر انجام شود. در این رابطه هر بخش باید مسایل مربوط به خود را الکترونیکی کند. لازم است بدانیم که شهرداری تنها به بخشی از این امور می‌تواند بپردازد و بخشی از آن نیز مربوط به دولت است، در واقع مثلاً اگر یک استاندارد مسایل مربوط به خود را الکترونیک نکرده باشد، نمی‌تواند پاسخگوی شهرداری و یا مردم باشد، یا اگر آموزش و پرورش، امور آموزشی مربوط به خود را الکترونیک نکرده باشد، طبیعتاً شهرداری هم در این زمینه تلاش زیادی نمی‌تواند بکند. قدم اول در راه الکترونیکی شدن این است که وزارتخانه‌ها به این سمت حرکت کنند. هدف نهایی الکترونیک شدن، تسهیل کار مردم است، هرچند در تعریف شهر الکترونیک ارتباط مردم با مردم، بنگاه‌ها با دولت، دولت با دولت و ... آمده است، اما اصل موضوع به ارتباط مردم با دستگاه‌های اجرایی و دولت برمی‌گردد. بنابراین، گام اول در این زمینه را باید دستگاه‌های اجرایی بردارند که امور مربوط به خود را الکترونیک کنند. در دستگاه‌های اجرایی آموزش‌های لازم به پرسنل داده شود که در واقع این گام دوم است. گام سوم این است که بستر کار از نظر ارتباطی در شهر فراهم شود و این خود به طور عمده وظیفه مخابرات و شرکت‌های مرتبط به آن است. به عنوان مثال ICPها و ICTها و ... کارشان همین است که زیرساخت را مخابرات، ولی دسترسی را این شرکت‌ها فراهم می‌کنند. فراهم شدن زیرساخت‌ها نیز گامی است در راه الکترونیک شدن که در آن شهرداری‌ها می‌توانند بسیار کمک‌رسان باشند.

بحث بعدی، فرهنگ‌سازی و آموزش مردم است. حاکمیت و یا شهرداری‌ها می‌توانند در این راستا سرمایه‌گذاری کنند که این امر اگر هزینه‌ای دارد به صورت رایگان یا با پرداخت هزینه‌ای اندک انجام شود تا مردم به انجام آن تشویق شوند. گاهی مواقع هم باید این موضوع را الزام کرد. به عنوان مثال در مورد کنکور الزامی است که ثبت نام افراد به صورت اینترنتی انجام شود، منتها سال اول الزامی نبود که این کار درست بود چرا که در ابتدا باید افراد آموزش می‌دیدند و اشکالات برطرف می‌شد تا در سال‌های بعد این امر به صورت کاملاً اینترنتی انجام شود. بنابراین آموزش و فرهنگ‌سازی امر بسیار مهم و کلیدی است که باید به آن پرداخته شود.

چالش‌ها در ایجاد شهر و شهرداری الکترونیک چیست؟

- نصرت‌الله جهانگرد: در صورت برقراری کلیه جنبه‌های موصوف در سؤال ۱ مهم‌ترین مسئله در توفیق تحقق شهر الکترونیک، اعتماد مردم و کاربران در استفاده از این خدمات است که برقراری و تقویت این اعتماد به طرق مختلفی باید ساخته و حفظ شود؛ از جمله:
۱. ثبات و تعهد عرضه‌کنندگان در ارائه خدمات خود در محیط الکترونیکی رسمی و به صورت شفاف، مداوم و به‌هنگام.
 ۲. فرهنگ‌سازی با کمک رسانه‌های عمومی.
 ۳. ترغیب، تشویق و بعضاً الزام عملی استفاده از این روش.
 ۴. همراهی و اقدام عملی مسئولین و نهادها.
 ۵. تضمین خدمات پشتیبانی و حفظ حقوق مشتریان پس از خرید با این روش.
 ۶. همراهی و مشارکت کلیه بخش‌های اداری، اجرایی، خدماتی، دولتی و خصوصی در این حرکت.

مسعود داوری‌نژاد: باز اگر دامنه کار شهرهای معمول زندگانی مردم باشد، بعد از مشکل جدی خلأ راهبردهای سنجدیده، اگر قایل باشیم که همان روال‌های معمول چند دهه گذشته تکرار شود و در بهترین شکل به تعریف و اجرای تعدادی پروژه کاربردی عمومی شهری یا شهرداری الکترونیک بسنده کنیم، چالش اصلی را عدم توجه دولت به اهمیت توسعه کاربردهای فناوری اطلاعات و بی‌برنامه بودن و بی‌تجربگی مسئولان دولتی و تعویض مکرر آنان می‌بینم. در دهه گذشته شاهد بودیم مبالغ هنگفتی منابع ریالی و ارزی در پروژه‌های فناوری اطلاعات برخی با عنوان شهر الکترونیک تزییق شد که هیچ‌کدام حتی به نتایج محدود و محلی خود نیز نرسید و نشانه‌ای از آنها امروز وجود ندارد. در این بخش من چالش مهم دیگری نمی‌بینم. اعتبارات بوده، راهبرد سنجدیده نبوده و برنامه تجاری و سازمان کار درست وجود نداشته.

اگر دامنه بحث مورد علاقه شما را به شهرک‌ها و پارک‌های فناوری محدود کنم، علی‌رغم

خرید و مبادله کالا و خدمات در جامعه ما بسیار رایج شده به نحوی که تصور فقدان این خدمت تقریباً دیگر ممکن نیست، نه از سوی مردم، نه از سمت نظام پولی بانکی و نه از سوی عرضه‌کنندگان کالا و خدمات.

مسعود داوری‌نژاد: مسلماً در اولین قدم تبیین درست و واقع‌بینانه از موضوع، تدوین افق و اهداف مشخص و قابل دسترس و فرموله کردن استراتژی‌های سنجدیده و پرهیز از تحریکات نمایشی و سطحی از ضروریات است. البته متأسفانه کشور تجربه زیادی در این زمینه ندارد و ظرفیت‌های مشاوره داخلی جوابگوی کار نیست. همچنین در استفاده از تجارب بین‌المللی و به کارگیری ظرفیت‌های مشاوره خارجی نیز با نوعی نگرانی روبروست که در کنار عدم وجود ظرفیت حداقلی برای تعامل با مشاور خارجی باعث شده تا نه تنها در کاربردهای فناوری اطلاعات، بلکه در اغلب بخش‌های اقتصادی و اجتماعی، عقب‌ماندگی فاحشی با سایر کشورهای در حال رشد داشته باشیم. برای روشن ساختن بحث در مورد استراتژی‌های سنجدیده مثال تدوین منشور شهر تهران در چند سال قبل را دارم. بعد از چندین بار تلاش، آخرین سند تصویب شده تنها فهرستی از آمال و آرزوهایی است که منابعی برای تحقق کم‌ترین آنها نیز دیده نشده و راه به جایی نخواهد برد. البته این امر مختص شورای شهر تهران نیست و غالب این‌گونه مطالعات راهبردی به واسطه عدم توجه به منابع یا برنامه‌ریزی براساس آن به همان سرنوشت دچار می‌شود. در برخی زمینه‌های عملی نیز به خاطر دارم اولین سمینار شهر الکترونیک که چند سال پیش در جزیره کیش برگزار شد، گذشته از آنکه معلوم نشد هدف از تجمع کارشناسان و مسئولین چه بود؛ آشنایی عمومی با مفاهیم شهر الکترونیک، تشریح برنامه‌های تدوین شده یا ارسال پیامی خاص به جامعه متخصص؟ همچنین در زمان شروع سمینار نیز علی‌رغم زحمات زیاد مسئولین، میکروفون‌های بی‌سیم که تنها میکروفون‌های موجود بود کار نکرد و اینترنت مشکل داشت. به عبارت دیگر، حتی زیرساخت‌های اولیه برای چنین کاری فراهم نبود.

اگر دامنه کار را شهرها و شهروندان عادی بدانیم، مسلماً در برنامه‌ریزی اجرایی برای الکترونیکی کردن شهر اگر تعریف روشنی هم داشته باشیم، آن میزان از آرایه خدمات دولتی که به مرحله الکترونیکی رسیده است بار مسئولین شهر را به صورت جدی کاهش می‌دهد. برای مثال، اگر اخذ پاسپورت یا تمدید آن الکترونیکی شده باشد، شهروندان تمام شهرها منتفع خواهند شد که در غیاب آن، برنامه‌ریزی مسئولین شهر برای الکترونیکی کردن آن کاملاً بی‌مورد و بی‌نتیجه خواهد بود.

مجدداً بیان می‌دارم که مهم‌ترین اقدام اجرایی مسئولان شهر می‌تواند با شناسایی و به‌کارگیری مشاوران صاحب تجربه که در چند شهر بزرگ دنیا صاحب تجربه موفق عملی بوده شروع شود تا با کمک وی اهداف و استراتژی‌ها در کنار برنامه‌ریزی منابع و متعاقباً مسیر و اقدامات اجرایی نیز در زمان مورد نظر تدوین شود.

رسول کشتیور: به نظرم باز تعریف روشن از شهر الکترونیک در حوزه مأموریت شهرداری، فهم مشترک متولیان امر از مفهوم آن و تقویت اراده مدیران برای عملی ساختن از مهم‌ترین گام‌های اولیه است که می‌بایست مورد توجه قرار گیرد.

دومین نکته‌ای که باید به آن دقت داشت شناخت کافی و کارشناسانه از روش‌های فعلی در آرایه انواع خدمات در بخش‌های گوناگون شهرداری است. چرا که شناخت خوب از وضع موجود و فرایند انجام کارها ما را در جهت رسیدن به وضعیت مطلوب دچار خطای کمتری خواهد کرد و لازمه تبدیل سیستم‌های دستی به ماشینی در فضای مجازی آشنایی با روش‌های سنتی و نیمه سنتی است.

و سوم، اقدامات عملی آموزشی مدیران و شهروندان با هدف یادگیری و تغییر رفتار آنان است که زمینه‌ساز گام‌های مهم بعدی خواهد بود.

سیداحمد معتمدی: امور مربوط به شهر الکترونیک به دو بخش تقسیم می‌شود: بخشی که ملی است و خاص یک شهر خاص نیست و حاکمیت باید به آن بپردازد، مثل امور مربوط به وزارت علوم یا قوه قضاییه و بخش دیگر امور خاص یک شهر است، مثلاً شهرهای بزرگ و کلان‌شهرها با مسایلی روبه‌رو هستند که در شهرهای کوچک مطرح نیست و شهرداری‌هایشان مسایلی دارند که خاص خود آنهاست و در روستاها مسایل دیگری مطرح است بنابراین به ویژگی‌های هر شهر ارتباط دارد، برای مثال اگر شهری دانشگاهی است مسئله e-learning بیشتر در آن تقویت می‌شود، یا شهری مثل تهران که پایتخت کشور

آنکه چندین تلاش جدی برای ایجاد چنین محیط‌هایی صورت گرفت و اعتباراتی هم هزینه شد اما به واسطه عدم استفاده از مشاورین بین‌المللی صاحب تجربه در تعریف برنامه تجاری، راه به جایی نبرد. در یک مورد نیز که در پارک صنعتی اطراف تهران با موضوع فناوری مطالعات خوبی حداقل به لحاظ کالبدی و نه راهبردی صورت پذیرفت، اما به دلیل تعریف کار در محدوده ملاحظات کالبدی یک پارک صنعتی بدون توجه به ملاحظات منطقه‌ای و بین‌المللی از جمله بازار، استانداردهای حرفه‌ای در تولید مصنوعات فناوری اطلاعات، بازاریابی و نظایر آن عملاً در محدوده‌ای همانند سایر پارک‌های صنعتی کشور باقی ماند. قصد ندارم در این مجال به همه چالش‌ها از جمله تأثیر مباحث مالکیت معنوی در موفقیت کار پردازم ولی ذکر این نکته مهم است که بدانیم سیاست‌های کلان و بالادست کشوری و شرایط بیرونی و حاکمیتی سرنوشت برنامه‌ریزی شهرها و مناطق را دست‌خوش تحولات اساسی می‌کند.

در ادامه بحث چالش‌های پیش رو، عدم توجه دولت به ایجاد زیربنای مختص چنین شهرک‌ها یا مناطق است. الکترونیکی کردن فعالیت‌های ضروری دولتی در بخش تجارت مانند گمرکات، حمل و نقل دریایی و هوایی، نقل و انتقالات ریالی و ارزی، گواهی‌های الکترونیکی و اتصال به شبکه‌های جهانی و تعامل در چارچوب EDI و گسترش کمی و کیفی زیربنای مخابراتی، قوانین و مقررات حقوقی و جزایی کاربرد فناوری اطلاعات از موارد مهمی است که بدون توجه به آن، تعریف و اجرای هر پروژه‌ای در زمینه شهر الکترونیکی ابتر خواهد ماند.

رسول کشتپور: با توجه به تجربه جهانی در شهرهای توسعه یافته، شهر الکترونیکی (دولت الکترونیکی) و شهرداری الکترونیکی در یک مجموعه تعریف می‌شوند؛ در حالی که در کشور ما به نوعی در دو مجموعه منفصل هستند که ناگزیر باید در آینده‌ای نزدیک در ارایه خدمات بهینه به هم‌گرایی برسند. لذا ایجاد شهر یا شهرداری الکترونیکی به تنهایی در وظایف مدیریت شهری نیست، زیرا همه ابزارهای لازم قانونی و زیرساختی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری را در اختیار ندارد و همین امر ممکن است موجب چالش و تأخیر در انجام پروژه شود. شاید فزندی انواع سرویس‌های مورد انتظار شهروندان در بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های مدرن طی یک برنامه زمان‌بندی موجب به حداقل رساندن چالش‌های احتمالی شود.

سیداحمد معتمدی: مهم‌ترین راه‌حل در الکترونیکی شدن شهرها این است که حکومت و دولت این موضوع را در رأس امور خود قرار دهد. در واقع بدون حکومت الکترونیکی، شهر الکترونیکی عملیاتی نمی‌شود. در راستای هر موردی که خواهد الکترونیکی شود، دستگاه‌های اجرایی مربوطه باید آمادگی را داشته باشد. متأسفانه هنوز در کشور ما عزم لازم وجود نداشته و سرمایه‌گذاری کافی هم نمی‌شود. به همین علت است که ما از نظر کاربرد IT در دنیا عقب هستیم؛ از نظر مخابرات و تعداد مصرف‌کننده اینترنت وضعیت خوبی داریم، اما به لحاظ خدمات الکترونیکی بسیار عقب هستیم که این امر حاکمیتی است و زیرساخت‌ها نیز در این رابطه نقش دارند. برای مثال محدودیت‌هایی که در سرعت اینترنت داریم بسیاری از کاربردها را محدود می‌کند. هر سرویسی که در بانک‌ها عملی شد؛ مردم بلافاصله آن را پذیرفتند و امروزه هم تا حد قابل قبولی در بخش بانک‌داری الکترونیکی پیشرفت داشته‌ایم. در هر بخش به همین صورت است، مثلاً در آموزش و پرورش نظام آموزشی باید تغییر کند؛ کشورهایی که آموزش و پرورش آنها به سمت آموزش الکترونیکی پیش رفته ابتدا زیرساخت‌ها را درست می‌کنند، مراکز کامپیوتر و مراکز اطلاعاتی لازم را ایجاد می‌کنند و مهم‌تر از آن روی محتوا کار می‌کنند. مثلاً همه کتب به صورت الکترونیکی در دسترس قرار می‌گیرد. موتورهای جستجوگری می‌سازند که مثلاً اگر دانش‌آموزی وارد آن شد و خواست جستجویی انجام دهد بتواند به راحتی به اطلاعات مورد نظرش دست پیدا کند. امروزه اساس آموزش در مدارس کشورهای غربی بر تحقیقات است، موضوعی تعیین می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهند در مورد آن مطالعه کنند. روش آموزش تغییر کرده است، معلمین آموزش دیده‌اند که روش کار را تغییر دهند. دانش‌آموز بیشتر جستجوگر است تا اینکه بخواهد فقط چیزی را حفظ کند. در مقاطع بالاتر کارهای گروهی انجام می‌شود و IT این امکان را به وجود آورده که کارهای گروهی بیشتری انجام شود. بنابراین تولید این امور به سرمایه‌گذاری نیاز دارد، به طوری که منابع باید متناسب با هر مقطعی داده شود. E-learning در دانشگاه با سایر مقاطع متفاوت است، تیم‌های قوی باید آنرا متناسب با روحیات و سطح دانش هر مقطع و فرهنگ هر کشور در نظر بگیرند. بنابراین

چالش ما در واقع این است که هنوز دستگاه‌های اجرایی ما و حاکمیت و به‌ویژه دولت که مجری این مورد نیز است آن را در اولویت خود قرار نداده است. در نتیجه مسئولین و وزرای یک کشور اگر این موضوع را دغدغه خود قرار دهند سریع‌تر حل می‌شود. درست است که بودجه هم جزو مشکلات ما است اما اینها به تبع آن حل می‌شود، ما نه از نظر نیروی انسانی متخصص مشکل جدی داریم، بهترین دانشگاه‌ها را در کشور داریم و از نظر کمی هم می‌توان گفت هر جا ما دانشکده مهندسی داریم رشته‌های IT و برق و مخابرات هم داریم و خروجی دانشگاه از نظر کمی و کیفی خوب بوده است و افرادی که متخصص نیستند هم مهارت‌های لازم را نیز پیدا می‌کنند و در نتیجه از این نظر امروزه مشکلی نداریم. لازم به ذکر است البته اگر ما بیست سال پیش می‌خواستیم این کار را انجام دهیم، مشکل جدی نیروی انسانی داشتیم اما خوشبختانه امروز نداریم.

نقش قوانین و مقررات ایران در تحقق شهر الکترونیکی را چه می‌دانید و آنها را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نصرالله جهانگرد: قوانین و مقررات موجود ایران برای عرضه خدمات الکترونیکی و ایجاد شهر الکترونیکی که عموماً جدید هستند تا حدود زیادی موجود است و باید دستورالعمل‌ها و توافقات اجرایی مناسب بین نهادهای ناظر و قانون‌گذار و عرضه‌کنندگان کالا و خدمات در محیط الکترونیکی با رویکرد حفظ حقوق مشتریان به وجود آید. موارد کمبود نیز در جریان اجرا تکمیل خواهد شد از جمله لزوم انتشار شفاف اطلاعات و دسترسی عادلانه برای همه مردم و...

همچنین الزامات کافی از سوی نهادهای حاکمیتی برای عرضه خدمات در محیط الکترونیکی باید جنبه اجرایی بیشتری پیدا کند. بر اساس مطالعات بین‌المللی حدود ۵ درصد ± 150 خدمت مختلف در هر جامعه‌ای وجود دارد که توسط دولت و یا بخش غیر دولتی و خصوصی عرضه می‌شود. در هر کشوری با سنجش میزان و تعداد این خدمات که به صورت الکترونیکی و شبکه‌ای عرضه می‌شود می‌توان رتبه دقیق از وضعیت پیشرفت شهر الکترونیکی را در آن کشور به دست آورد؛ چه این خدمات توسط دولت ارایه شود و چه با یک ساختار چابک اداری دولتی توسط بخش‌های غیر دولتی و خصوصی.

مسعود داوری‌نژاد: مشکل مهمی ناشی از وجود قوانین مزاحم یا بازدارنده در شروع برپاسازی شهرهای الکترونیکی به نظر نمی‌رسد. هر چند که در ادامه کاملاً فقدان قوانین و مقررات حقوقی و جزایی کاربرد فناوری اطلاعات مسایل خود را بروز خواهد داد. چه بسا سیاست‌گذاری دولت، بخش‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی که هر وزارتخانه برای هدایت حوزه خود صادر می‌کند نقش مهم‌تری تا خود قوانین داشته باشد. برای مثال با همین قانون و مقررات موجود به شرط وجود دولتی با ذهن توسعه‌ای یا معتقد به رقابت آزاد یا حقوق مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاران و یا مقید به سمت‌گیری‌های چند سال اخیر در زمینه تفسیر اصل ۴۴ بتوان قدم‌های بلند در زمینه بحث برداشت، اما بحث فرهنگ‌سازی و قوانین مالکیت معنوی و آشنایی و درک درست قضات با مضامین حقوقی و جزایی کاربرد فناوری اطلاعات در کنار رویه‌های اجرایی و قضایی به خصوص در ارتباط با حقوق شرکت‌ها و سازندگان خارجی از اهمیت ویژه‌ای در رشد پایدار چنین مناطقی برخوردار است.

رسول کشتپور: یکی از مؤلفه‌های مهم در تحقق شهر الکترونیکی بازبینی و تدوین مقررات و قوانین شهرداری با نگاه جدید است. قانون موجود شهرداری مشتمل بر ۱۱۴ ماده مصوب سال ۱۳۳۴ است که در سال‌های بعد بنا بر برخی مقتضیات با انجام اصلاحاتی هیچ‌گاه نتوانسته نیاز امروز شهرداری و شهروندان را در جهت تأمین خواسته‌ها و حقوق و تکالیف آنان برآورده سازد. متعاقب آن تصویب آیین‌نامه و ابلاغ بخشنامه‌های متعدد نیز موجب غنای مقررات و قوانین موضوعی نشده است. لذا بازبینی و تدوین مقررات با هدف ظرفیت‌سازی قانونی برای استقرار سامانه شهر الکترونیکی با توجه به مسایل مستحدثه و مشکلات مبتلا به شهرداری امری الزامی به شمار می‌رود. البته چون سخن از شهر الکترونیکی و نه شهرداری الکترونیکی است لذا هم‌راستای دیگر قوانین و مقررات سایر دستگاه‌های اجرایی وابسته به دولت در محیط یک شهر از ضروریات هم‌پوشانی در ارایه خدمات مطلوب خواهد بود.

در پایان با توجه به اینکه شما به مسایل شهری می‌پردازید لازم است یک نکته اضافه کنم که شهرداری‌ها خیلی می‌توانند در این رابطه نقش کلیدی داشته باشند، یکی از مهم‌ترین دستگاه‌ها در این رابطه خود شهرداری‌ها هستند، باید ببینیم شهرداری امور مربوط به خودش را چقدر الکترونیکی کرده است که من فکر می‌کنم شهرداری در این موضوع خیلی عقب است. پس اول باید شهرداری و تمام امور مربوط به آن الکترونیک شود، بعد هم آمار بدهیم که تعداد مراجعین به شهرداری‌ها مثلاً ۵۰ یا ۳۰ درصد کاهش یافته که موفقیتی محسوب می‌شود. این امر در سلامت کار هم می‌تواند بسیار مؤثر باشد، بنابراین باید روی الکترونیک کردن شهرداری به عنوان یکی از عوامل اجرایی کار شود. علاوه بر این، شهرداری‌ها خیلی می‌توانند در E-learning کمک کنند و حتی می‌توانند با آموزش‌ها و پرورش نیز کار کنند. همه آموزش‌ها در دانشگاه خلاصه نمی‌شود و خیلی از آموزش‌ها عمومی است که شهرداری می‌تواند در این رابطه دخیل باشد، در مباحث ترافیک، آموزشی و یا اداری، در بخش خصوصی، بنگاه‌های تجاری و یا خدماتی، شهرداری و حتی آژانس‌های مسافرتی می‌توانند کمک کرده و آنها را الکترونیک کند. همه این کمک‌ها در واقع کمک به شهر است، زیرا ICT چیزی است که همه از آن سود می‌برند؛ دولت از این راه هر چه سرمایه‌گذاری بیشتری کند، سرمایه بیشتری به دست خواهد آورد، ترافیک کم می‌شود، محیط زیست سود می‌برد، وقت مردم تلف نخواهد شد، شرکت‌های خصوصی ایجاد می‌شود. به عنوان جمع‌بندی باید بگویم که شهرداری‌ها نقش کلیدی دارند و می‌توانند بسیاری از این خلأها را پر کنند.

برای نمونه به دو نکته اجمالاً اشاره می‌کنم؛ اول اینکه مجموعه وظایف مطرح قانونی در ماده ۵۵ قانون شهرداری خلاصه شده که با یک نگاه گذرا اهمیت پرداختن در ابراز آن در شرایط کنونی که وظایف شهرداری‌ها کم و کیف متنوعی پیدا کرده خواهیم رسید. دوم اینکه در سایر قوانین موجود می‌توان به ماده ۴۶ از فصل چهارم نظام اداری و مدیریت برنامه پنجم توسعه کشور اشاره کرد که در آن اختصاصاً نامی از شهرداری به میان نیامده است.

نتیجه اینکه با عنایت به مباحث حقوقی ناشی از اجرای سامانه شهر الکترونیک ایجاد ظرفیت‌های قانونی و همان طوری که گفته شد همگرایی با سایر مقررات و آیین‌نامه‌های دستگاه‌های دولتی واجد اهمیت بسزایی است و در واقع اهمیت آن کمتر از اقدامات بخش زیرساخت ندارد، بلکه بخش مهمی از فعالیت‌های غیر فیزیکی حوزه زیرساخت نیز محسوب می‌شود.

سیداحمد معتمدی: من مشکل اصلی را فعلاً قانون نمی‌دانم، قانون را باید نسبت به میزان فعالیت سنجید، ممکن است وقتی فعال‌تر شویم با آن برخورد کنیم، اما به نظر من هم‌اکنون شاید قانون جلوتر از فعالیت هم باشد. امروزه برای این موضوع چند قانون داریم، قانون وزارت که مفصل و در حد ۱۴ صفحه است که سال ۸۳ به تصویب رسید که در دل خودش سیاست‌گذاری، استراتژی و ساختار هم دارد و وزارت را به توسعه موظف کرده است، قوانینی هم مستقیماً در ارتباط با بحث فعالیت‌های الکترونیک تصویب شد و نیز در رابطه با تجارت الکترونیک نیز قوانین و مقرراتی داریم.

The Electronic City from few Points of View

Electronic cities at the present time are developing rapidly in the world and providing multiple opportunities for life, work and entertainment of people. They provide a context in an information society for people to enter the third millennium and try new experiences in life. City electronization in Iran is a proposed issue for the concerned organizations and Iranian citizens as well.

MANZAR journal in cooperation with Research and Planning Center of Tehran has proposed the electronic city as the subject of discussion. Therefore, three common questions were asked from the experts and the answers were categorized as below:

- Regarding the essentiality of electronic city fulfillment in Iran and the vital need for planning and implementation of this concept in city, what are the first practical proceedings toward achieving an electronic city and what would the planning phases be?

- What are the main challenges in creating

an electronic city and municipality according to the essentiality of fulfilling the concept of electronic city?

- What are the role of rules and regulations in achieving an electronic city and how do you assess them?

A vivid reintroduction of electronic city in the municipality and common understanding of this concept by the responsible employees and determination of managers in implementing them are considered the first important proceedings that should be accentuated considerably. An accurate and realistic representation of the subject, arrangement of specified and accessible objectives and formulation of considered strategies as well as avoidance of dramatic and superficial actions are extensively required.

Fulfillment of an electronic city will be a gradual, growing, dynamic and continues matter. Organizing infrastructural facilities and preparing institutional and administrative proceedings can prepare other departments to enter this

field gradually and people can help providing its continuity by using it extensively.

Putting city electronization first by the government would be the most influential solution. Reviewing and legislating with the aim of legal preparations for settling an electronic city system considering municipality issues and problems is quite necessary.

The participating experts:

- Nasrollah Jahangard, Faculty member of Iran's Telecommunications Center

- Masoud Davarnejad, Former Deputy Minister of Communications

- Rasoul Keshtpour, Expert in Urban Issues

- Seyyed Ahmad Motamedi, Expert in urban issues

- Seyyed Ahmad Motamedi, Full professor. Department of Electrical Engineering Amirkabir University of Technology, Former Minister of Communications.